

N:o 136.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående kapital-
ökning för egnahemslånefonden; gifven Stockholms slott
den 29 mars 1912.*

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

dels medgifva, att för år 1913 ett belopp af 7,500,000 kronor må af Kungl. Maj:t enligt gällande bestämmelser disponeras till egnahemslån;

dels ock i samband därmed till ökning af egnahemslånefondens kapital för år 1913 anvisa ett anslag af 7,365,000 kronor att utgå af lånemedel.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29
mars 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 BERG,
 BERGSTRÖM,
 friherre ADELSSVÄRD,
 PETRÉN,
 STENSTRÖM,
 LARSSON,
 SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Petersson, anförde vidare.

Med bifall i hufvudsak till hvad Kungl. Maj:t i nådig proposition föreslagit angående lån af statsmedel för beredande af tillfälle för arbetare att på landsbygden förvärfva egna hem, medgaf Riksdagen, enligt underdånig skrifvelse den 14 maj 1904, att under åren 1905—1909 finge af Kungl. Maj:t disponeras högst 10 miljoner kronor att såsom statslån tilldelas de hushållningssällskap samt för ändamålet särskildt bildade aktiebolag och föreningar, hvilka ville genom utlämnande af egnahemslån bereda mindre bemedlade arbetare tillfälle att på landsbygden förvärfva egna hem, samt bemyndigade riksgäldskontoret att under nämnda år tillhandahålla statskontoret högst 10 miljoner kronor för bildande af en egnahemslånefond att för ofvan angifna ändamål användas.

Enligt underdånig skrifvelse den 28 maj 1908 medgaf Riksdagen, uppå nådig proposition, att till egnahemslånefonden finge under hvar och ett af åren 1910—1913 ingå de till statskontoret inflytande ränte- och kapitalbetalningar å från fonden utlämnade lån. Tillika bemyndigades riksgäldskontoret att, på rekvisition i mån af behof, till egnahemslånefonden öfverlämna ej mindre för år 1908, utöfver hvad Riksdagens år 1904 fattade beslut angående egnahemslånefonden föranledde, ett belopp af högst 800,000 kronor, än äfven för hvar och ett af åren 1909—1913 medel till så stort belopp, som funnes erforderligt för att tillsammans med till fonden inflytande ränte- och kapitalbetalningar å utlämnade lån samt andra fonden tillhöriga medel *såväl* bestrida den fonden åliggande utgift till godtgörelse åt riksgäldskontoret för den räntekostnad, som genom medels öfverlämnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakades, och, under år 1909, bidrag till låneförmedlare för betäckande af för dem genom lånerörelsen uppkommande kostnader och möjliga förluster, motsvarande för hvarje låneförmedlare en half procent af den ej till betalning förfallna kapitalskuld, hvari låneförmedlaren på grund af från fonden utbekomna statslån vid samma års början häftat, *som ock* tillgodose ett årligt lånebehof af 5 miljoner kronor.

Genom nådiga kungörelsen den 13 juni 1908 fastställdes förändrade allmänna villkor och bestämmelser för den af staten utöfvade egnahemslånerörelse.

Såsom af det föregående framgår, utgingo förvaltningsbidragen att börja med af fondens medel. Men vid 1909 och 1910 årens Riksdagar uppfördes särskilda anslag på extra stat för detta ändamål.

Enligt de grunder, som från och med innevarande år tillämpas i fråga om riksstatens uppställning, skall fondens räntaafkastniug med afdrag af dess driftkostnader från och med år 1912 beräknas i riksstaten och därmed tillföras statsregleringsfonden, under det att den kapitalförstärkning, som för utlåningen är erforderlig, skall uppföras i riksstaten såsom utgift för kapitalökning och tillföras egnahemslånefonden från statsregleringsfonden. De bestämmelser, som för tiden till och med år 1913 meddelats dels om läggande till fondens kapital af de till statskontoret inflytande annuiteterna å från fonden utlämnade lån, i den mån dessa annuiteter utgöras af räntebetalningar, dels om fyllnadsmedels tillhandahållande från riksgäldskontoret till fonden äfvensom om räntebetalning till riksgäldskontoret, hafva följaktligen numer upphört att gälla.

Genom nådig proposition den 24 mars 1911 föreslog Kungl. Maj:t, under åberopande af de nya grunderna för riksstatens uppställning,

Riksdagen att till ökning af egnahemslånefondens kapital för år 1912 anvisa ett anslag af 5 miljoner kronor att utgå af lånemedel samt att besluta, att af inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån skulle från och med samma år det belopp, som kunde återstå, sedan fondens driftkostnader blifvit från räntorna bestridda, tillföras statsverket.

Denna framställning blef af Riksdagen bifallen.

Såsom jag i det föregående anfört, har Riksdagen i sin återopade underdåniga skrifvelse den 28 maj 1908 redan medgifvit, att från egnahemslånefonden finge under år 1913 utlämnas lån till ett sammanlagdt belopp af 5 miljoner kronor. Samma belopp har äfven under hvar och ett af de senaste åren för ändamålet stått till Kungl. Maj:ts disposition. De inkomna låneansökningarna hafva emellertid hvarje år uppgått till ett afsevärdt större belopp än de sålunda tillgängliga medlen och detta har haft till följd, att vid lånemedlens fördelning ofta betydliga reduceringar måst äga rum i de begärda lånebeloppen. Då enligt de för lånerörelsen gällande bestämmelserna lån till förvärfvande af jordbrukslägenheter skola, där ej särskilda omständigheter föranleda undantag, äga företräde framför lån till förvärfvande af bostadslägenheter, har det i främsta rummet varit vid beviljandet af lån för sistnämnda ändamål, som dylika reduceringar i stor utsträckning måst företagas. När en låneförmedlare på grund häraf erhållit i många fall endast en jämförelsevis liten bråkdel af det lånebelopp han beräknat och i andra fall intet lån alls, har detta icke endast väckt lättförklarlig misstämning utan äfven, enligt hvad jag har mig bekant, vid flera tillfällen vållat kännbara olägenheter både för låneförmedlaren och för de lånesökande, hvilka senare, då de vetat sig uppfylla de för erhållande af lån ur statens egnahemslånefond gällande villkoren, ansett sig kunna vidtaga förberedande åtgärder för skapandet af det egna hemmet, hvilkas vidtagande, då lån uteblifvit, ofta kunnat förorsaka dem afsevärda förluster. På många håll har det varit förenadt med jämförelsevis stora svårigheter att bland befolkningens breda lager väcka intresse för egnahemsrörelsen. Där man under sådana förhållanden så småningom lyckats skapa ett dylikt intresse, har detta gifvetvis märkbart slappats, då låneförmedlarna i saknad af tillräckliga lånemedel befunnits urständsatta att ens tillnärmelsevis uppfylla de anspråk, som från de lånesökandes sida blifvit ställda på dem.

Under de år — från och med år 1908 — då ett bestämdt belopp årligen stått till Kungl. Maj:ts disposition för här ifrågavarande ändamål, hafva till lån för bostadslägenheter kunnat utlämnas endast nedan angifven procent af de för sådant ändamål begärda lånebeloppen:

År	Låneförmedlare	Af det begärda lånebeloppet beviljadt i procent
1908	Hushållningssällskap	61.3
	Föreningar och bolag	34.1
	I medeltal	43.7
1909	Hushållningssällskap	34.7
	Föreningar och bolag	29.4
	I medeltal	31.8
1910	Hushållningssällskap	33.6
	Föreningar och bolag	26.9
	I medeltal	29.7
1911	Hushållningssällskap	38.6
	Föreningar och bolag	12.6
	I medeltal	24.5
1912	Hushållningssällskap	49.7
	Föreningar och bolag	14.0
	I medeltal	30.3

Äfven om en eller annan låneförmedlare med kännedom om de tillgängliga lånemedlens otillräcklighet begärt statslån till något högre belopp än det för den af honom utöfvade lånerörelsen oundgängligen erforderliga, torde man dock af de här anförda siffrorna kunna sluta sig till, att låneförmedlarna med de dem beviljade statslånebeloppen icke på långt när kunnat tillfredsställa lånebehofvet, något som jag, med den närmare kännedom jag äger angående detta behof inom vissa af de lånesökande såväl hushållningssällskapen som föreningarna, anser mig kunna ytterligare bekräfta.

De ändamål, man med den af staten understödda egnahemslånerörelsen afser att vinna, äro för vårt land och vårt folk af den ingripande betydelse, att det synes mig i synnerligen hög grad önskvärdt, att statsmakterna, så vidt det låter sig göra, söka bereda tillgång till för denna rörelses bedrivande erforderliga statsmedel. Jag anser detta vara så mycket viktigare, som staten vid denna sin lånerörelse såsom låneförmedlare använder frivilliga mellanhänder, hvilkas större eller mindre intresse för den uppgift, de åtagit sig, alltid kommer att utöfva afgörande inflytande på de resultat, som man genom statens här ifrågasvarande uppoffringar afser att ernå. Allt, som försvårar detta deras

maktpåliggande och ansvarsfulla arbete och sträfvanden, måste mer eller mindre verka till skada för egnahemsrörelsen i stort sedt.

Jag kommer senare denna dag att för Eders Kungl. Maj:t förelägga förslag till viss förändring i de för den af staten utöfvade egnahemslånerörelsen nu gällande allmänna villkoren och bestämmelserna. Skulle detta mitt förslag, hvilket afser en förhöjning i högsta nu medgifna såväl värde å lägenheter som lånebelopp för visst slag af dem, vinna Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall, kommer detta att ställa ökade kraf på egnahemslånefonden och göra en förhöjning i densamma ännu mera af behovet påkallad. De sakkunniga, som tillkallats för att inom jordbruksdepartementet verkställa utredning och utarbeta förslag till såväl ändrade bestämmelser rörande egnahemslånerörelsen som andra åtgärder, hvilka från statens sida kunde vidtagas för att underlätta och befordra egnahemsbildningen, hafva också uti sin framställning angående förenämnda förändring i ifrågavarande bestämmelser framhållit behovet af en höjning af egnahemslånefonden.

Under sådana förhållanden anser jag nödigt, att till Kungl. Maj:ts förfogande ställas ökade medel för bedrifvande af statens egnahemslånerörelse. Utöfver de 5,000,000 kronor, som för detta ändamål beräknats för år 1913, synes mig för lånerörelsens bedrifvande under sistnämnda år erfordras ett ytterligare belopp, som icke torde böra beräknas till mindre än 2,500,000 kronor. Då inom statskontoret nu gjorda beräkningar gifva vid handen, att de under år 1913 inflytande amorteringarna å egnahemslånefonden kunna upptagas till 135,000 kronor, skulle den kapitalökning, som för ifrågavarande år bör tillföras fonden, följaktligen utgöra 7,500,000—135,000 kronor eller således 7,365,000 kronor.

Beträffande förvaltningsbidrag åt egnahemslåneförmedlare under år 1913 har jag för afsikt att senare i dag hemställa om nådig proposition angående medels anvisande för berörda, till driftkostnader för egnahemslånefonden hänförliga bidrag.

I anslutning såväl till hvad jag nu yttrat som till hvad jag anfört till statsrådsprotokollet den 13 januari 1912 ifråga om framställning till Riksdagen beträffande kapitalökning åt, bland annat, nu ifrågavarande lånefond, får jag alltså hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att

dels medgifva, att för år 1913 ett belopp af 7,500,000 kronor må af Kungl. Maj:t enligt gällande bestämmelser disponeras till egnahemslån;

dels ock i samband därmed till ökning af egnahemslånefondens kapital för år 1913 anvisa ett anslag af 7,365,000 kronor att utgå af lånemedel.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall och förordnade, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Curt Rothlieb.
